

Nr 105.

Ankom till riksdagens kansli den 12 maj 1936 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag till främjande av bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer jämte i ämnet väckta motioner.

(4:e avd.)

I propositionen, nr 1, angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1936/1937 har Kungl. Maj:t (punkt 3, sid. 7—13, av det vid propositionen under »Utgifter för kapitalökning. Bil. 3» fogade utdraget av statsrådsprotokollet över socialärenden) föreslagit riksdagen att såsom kapitalökning för Lånefonden för bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 15,000,000 kronor.

I statsverkspropositionen har Kungl. Maj:t vidare (punkt 23, sid. 31—33, av det vid propositionen under femte huvudtiteln fogade utdraget av statsrådsprotokollet över socialärenden) föreslagit riksdagen att till främjande av bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av 650,000 kronor.

I samband med Kungl. Maj:ts förevarande förslag har utskottet till behandling förehaft följande motioner, nämligen

dels en inom andra kammaren av herr *A. Ström* m. fl. väckt motion, nr 137, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta att, utöver det av regeringen föreslagna beloppet, 15,000,000 kronor, anvisa ytterligare 10,000,000 kronor till kapitalökning för lånefonden för bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer och att detta belopp för budgetåret 1936/1937 alltså fastställs till 25,000,000 kronor;

dels en inom andra kammaren av herr *T. Henrikson* m. fl. väckt motion, nr 131, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta att till främjande av bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer för budgetåret 1936/1937, utöver det av regeringen äskade beloppet 650,000 kronor, anvisa ytterligare 250,000 kronor så att det sammanlagda beloppet för detta ändamål uppgår till 900,000 kronor;

dels ock en inom andra kammaren av herrar *H. Hagberg* i Luleå och *J. H. Brädefors* väckt motion, nr 235, vari hemställts, att riksdagen måtte anvisa 100,000,000 kronor till en bostadsproduktionsfond samt medgiva, att denna

fond må användas för finansiering av bostadsproduktion efter i huvudsak de grunder, som angivits i motionen.

I fråga om de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, får utskottet hänvisa till motionerna.

Med anledning av ett av Kungl. Maj:t i proposition den 15 mars 1935, nr 221, framlagt förslag, vilket grundade sig å betänkande i ämnet av bostads-sociala utredningen, beslöt 1935 års riksdag inrätta en lånefond för bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer och medgav, att lån ur fonden finge utlämnas i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen i nämnda proposition förordade grunder. Tillika anvisades såsom kapital för fonden ett reservationsanslag av 10,000,000 kronor. I avslutning härtill anvisade riksdagen vidare under femte huvudtiteln ett förslagsanslag av 500,000 kronor till s. k. familjebidrag.

Beträffande *låneverksamheten* har Kungl. Maj:t genom kungörelser den 4 september 1935 (nr 512) och den 27 i samma månad (nr 523) meddelat i huvudsak följande föreskrifter.

För beredande av billiga hyresbostäder åt mindre bemedlade, barnrika familjer i städer samt i stadsliknande och andra tätare bebyggda samhällen kunna under vissa villkor bostadsanskaffningslån av statsmedel beviljas vederbörande kommun eller, under förmedling av denna, s. k. allmännyttigt bostadsföretag. Med allmännyttigt bostadsföretag menas bostadsföretag, som av statens byggnadslånebyrå blivit erkänt såsom allmännyttigt.

Byggnad, som kan komma till användning för bostadsförsörjning, skall vara av för ändamålet lämplig typ och storlek. Flerfamiljshus som nybygges skall innehålla lägenheter om minst 2 rum och kök eller av likvärdig typ. Äldre flerfamiljshus skall övervägande innehålla lägenheter om minst 2 rum och kök.

Såsom barnrik anses familj, vilken består av, förutom en eller flera vuxna personer, tre eller flera minderåriga, helt eller delvis försörjda barn.

Organ för kommuns förmedling av bostadsanskaffningslånen, förmedlingsorgan, är, där kommun ej annorlunda beslutar, i stad drätselkammaren och på landet kommunalnämnden eller municipalnämnden. Lånen beviljas av byggnadslånebyrå.

Vid beviljande av lån skall särskilt beaktas, huruvida kommunen genom välordnad bostadsinspektion och åtgärder för undanröjande av undermåliga bostäder visat verksamt intresse för bostadsförhållandenas förbättring å orten eller ock åtagit sig att för framtiden anordna bostadsövervakning på sätt, som finnes lämpligt efter ortens förhållanden.

Lån beviljas för nybyggnad eller förvärv och förbättring av äldre fastighet samt utgår med högst 45 procent av värdet å fastigheten, sedan därifrån avräknats värdet å tomten. Innehar bostadsföretag tomten allenast med tomt-rätt, skall lånet utgå med högst 45 procent av värdet å tomträtten och vad därtill lagligen hör. För lån ställes säkerhet, vilken skall bestå av inteckning i fastigheten eller, där tomten innehaves allenast med tomt-rätt, i tomt-rätten, liggande mellan lägst 50 och högst 95 procent av det av byggnadslånebyrå fastställda värdet å fastigheten efter avdrag för tomtvärdet eller å tomträtten och vad därtill lagligen hör. Lån skall förräntas efter fast,

vid lånets beviljande bestämd räntefot. Denna fastställes av Kungl. Maj:t lägst till medelräntan för statens upplåning mot obligationer under det budgetår, som närmast föregått det, varunder lånet beviljats, med tillägg av $\frac{1}{4}$ procent. Under budgetåret 1935/1936 beviljade lån skola förräntas efter en räntefot av 3.6 procent. Från dag, som bestämmes av byggnadslånebyrån, skall lån utgöra amorteringslån med fast annuitet. Lån skall vara slutamorterat inom 40 år i fråga om nybyggnad av sten och inom 30 år i fråga om nybyggnad av trä.

Bostadsföretag må beviljas bostadsanskaffningslån endast på villkor, att kommunen förbinder sig att *dels*, i den mån så erfordras, tillhandahålla företaget den del av fastighetskapitalet, som överskjuter det genom lån av statsmedel erhållna, utan rätt att å sålunda tillskjutet kapitalbelopp åtnjuta ränta och amortering i vidare mån än som av byggnadslånebyrån prövas skälig, *dels* fritt ställa tomt till förfogande eller på annat sätt utan kostnad för företaget svara för den del av fastighetskapitalet, som motsvarar tomtens värde, *dels ock* gentemot staten ansvara för den förlust, som kan uppkomma genom försummad hyresbetalning.

På grundval av de förhållanden, som hava avseende å fastighetens ekonomi, därvid såsom utgift för kommunens del ej må medräknas kostnaden för förrentning och amortering av tomtvärdet, skola efter förslag av kommunen eller bostadsföretaget av byggnadslånebyrån standardhyror fastställas för de särskilda lägenheterna.

Efter medgivande av byggnadslånebyrån må, på villkor som kommunen finner lämpliga, vid uthyrning av enfamiljshus, beträffande vilket kungörelsen äger tillämpning, hyresgästen kunna tillförsäkras rätt att framdeles förvärva huset.

I fråga om *familjebidragsverksamheten* gäller enligt förenämnda kungörelse av den 4 september 1935 (nr 512) bland annat följande.

För beredande av billiga hyresbostäder åt mindre bemedlade, barnrika familjer i städer samt i stadsliknande och andra tätare bebyggda samhällen må familjebidrag beviljas kommun eller allmännyttigt bostadsföretag för att såsom hyresavdrag tillkomma vederbörande familjer. Hyresavdragen utgöra viss procent av de standardhyror, som statens byggnadslånebyrå efter förslag av kommunen eller bostadsföretaget fastställer för de särskilda lägenheterna. Avdraget uppgår till 30 procent för familj med 3 barn, 40 procent för familj med 4 barn och 50 procent för familj med 5 eller flera barn.

Vid framläggandet av sitt förslag rörande anslag för nästkommande budgetår till låneverksamheten har *departementschefen* anfört följande.

»Den verksamhet för främjande av de mindre bemedlade, barnrika familjernas bostadsförsörjning, som inleddes genom 1935 års riksdags beslut att anvisa medel till lån för byggnadsföretag med denna syftning ävensom till familjebidrag, har av naturliga skäl endast hunnit i begränsad omfattning påbörjas. De upplysningar rörande föreliggande planer, som av byggnadslånebyrån lämnats, giva emellertid vid handen, att den nya verksamheten omfattas med livligt intresse i skilda landsdelar. Verkställda preliminära undersökningar utvisa ock, att ett betydande belopp utöver det redan disponibla erfordras, därest de förutsebara önskemålen skola kunna i behörig ordning tillgodoses under budgetåret 1936/1937. Ingen tvekan synes mig

kunna föreligga därutinnan, att verksamheten bör fullföljas. Jag tillstyrker ock byggnadslånebyråns förslag, att anslaget till kapitalökning för fonden sättes till 15,000,000 kronor.

Vad angår riktlinjerna för verksamheten föreligga inga yrkanden på omläggning. Jag anser mig därför böra förorda, att verksamheten fullföljes efter i huvudsak de grunder, som i fjol vunno riksdagens godkännande. I ett avseende säger sig emellertid byggnadslånebyrån hava övervägt någon jämkning, nämligen i fråga om egnahemsbyggnader, därvid man tänkt sig åtgärder för ett underlättande av de uppförda bostädernas övertagande med äganderätt efter viss tid. Denna för visso behjärtansvärda synpunkt uppmärksammades av mig redan i fjolårets proposition, i det jag uttalade, att frihet syntes mig böra lämnas för kommun att med hjälp av bostadsanskaffningslån och familjebidrag ordna bebyggelse av småstugor eller andra hus av egnahemstyp att upplåtas mot hyra, så länge familjebidragen utgå, för att därefter överlåtas mot äganderätt på de villkor, kommunen kunde finna lämpliga. En häremot svarande föreskrift meddelades ock i samband med övriga bestämmelser för verksamheten. I den mån särskilda åtgärder kunna visa sig erforderliga för främjande av det ifrågavarande syftet, är jag beredd att medverka till sådana.»

Beträffande familjebidragsverksamheten, för vilket ändamål byggnadslånebyrån gjort framställning om ett anslag av 650,000 kronor för budgetåret 1936/1937, har departementschefen förklarat sig icke hava något att erinra mot byggnadslånebyråns uppskattning av medelsbehovet.

Utskottet.

Utskottet finner i likhet med departementschefen ingen tvekan kunna föreligga därutinnan, att den genom 1935 års riksdags beslut inledda verksamheten för främjande av de mindre bemedlade, barnrika familjernas bostadsförsörjning bör fortsättas. Utskottet tillstyrker ock byggnadslånebyråns av departementschefen förordade förslag, att anslaget för kapitalökning till fonden sättes till 15,000,000 kronor och anslaget för familjebidrag till 650,000 kronor. Utskottet har härvid utgått från att avsevärda belopp skola efter hand komma att visa sig bliva erforderliga för tillgodoseende av det trängande behovet av förbättrade bostadsförhållanden inom bruksamhällen och andra orter på landsbygden med sammanträngd befolkning.

Av det sagda framgår, att utskottet icke kunnat biträda de i väckta motioner framställda yrkandena om höjning av de av Kungl. Maj:t äskade anslagsbeloppen. Utskottet har icke heller kunnat tillstyrka det motionsvis framställda yrkandet om inrättande av en bostadsproduktionsfond.

Beträffande riktlinjerna för ifrågavarande verksamhet har byggnadslånebyrån vid avgivandet av sin framställning om anslag till verksamheten för nästkommande budgetår övervägt någon jämkning i syfte att underlätta egnahemsbildning för de familjer, varom här är fråga. Utskottet måste i likhet med departementschefen finna denna synpunkt behjärtansvärd. Den av byggnadslånebyrån berörda frågan torde dock påkalla ytterligare överväganden, särskilt med hänsyn därtill, att åtgärder i den av byrån åsyftade

riktningen icke torde kunna begränsas till att endast avse städer samt stadsliknande och andra tätare bebyggda samhällen. Departementschefen har också i anledning av byggnadslånebyråns uttalande erinrat om, att gällande bestämmelser lämna möjlighet att i viss mån tillgodose det av byrån angivna syftet. I anslutning härtill har departementschefen vidare förklarat sig beredd att, i den mån särskilda åtgärder kunna visa sig erforderliga för främjande av detta syfte, medverka till sådana. Utskottet, som tagit fasta på detta uttalande av departementschefen, har därför i nuvarande läge funnit sig kunna inskränka sig till att för sin del betona angelägenheten av att ifrågavarande verksamhet så bedrives, att de av byggnadslånebyrån framförda synpunkterna bliva i görligaste mån beaktade.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

I. att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag, må

a) — med avslag å herr Ströms m. fl. motion II: 137 — såsom kapitalökning för *Lånefonden för bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 15,000,000 kronor, att utgå av lånemedel;

b) — med avslag å herr Henriksons m. fl. motion II: 131 — till *Främjande av bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av 650,000 kronor;

II. att herrar Hagbergs och Brädefors motion II: 235 icke må av riksdagen bifallas.

Stockholm den 12 maj 1936.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS ANDERSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 104.